

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดของดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ด้านเอกสารทางวิชาการ ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการศึกษาจิตสำนึกของผู้ถือครองที่ดินในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ และข้อมูลจากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระที่เกี่ยวข้องไว้เป็นแนวทางในการศึกษา รวมถึงข้อมูลเอกสารจากอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ สำนักหอสมุดกลางและคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และการสนทนากับผู้มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมและตรวจสอบเอกสารข้อมูล

2. ด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ถือครองที่ดินหรือตัวแทนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการนัดหมาย พูดคุย โดยการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายให้ได้ข้อมูลตรงตามที่ต้องการ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 20 ราย (อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย, 2554) โดยแยกประเภทการถือครองที่ดินได้ 2 ประเภท ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงกลุ่มประชากร

ผู้ที่ยื่นคำขออนุญาตหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน(โฉนดที่ดิน)		
รายชื่อ	ประเภทเอกสารแสดงสิทธิในที่ดิน	จำนวน(แปลง)
1	น.ส.3ก	1
2	แบบส.ค.1	1
3	แบบส.ค.1	1
4	น.ส.3 และแบบส.ค.1	2
5	แบบส.ค.1	1
6	แบบส.ค.1	1
7	แบบส.ค.1	1
8	แบบส.ค.1	1
9	น.ส.3ก	1
10	น.ส.3	1
11	แบบส.ค.1	1
12	น.ส.3	1
13	แบบส.ค.1	1
ผู้ที่ยื่นเรื่องขอดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน		
รายชื่อ	ประเภทเอกสารแสดงสิทธิในที่ดิน	จำนวน(แปลง)
14	โฉนดที่ดิน	1
15	น.ส.3	1
16	น.ส.3	1
17	น.ส.3	1
18	แบบส.ค.1	1
19	โฉนดที่ดิน	1
20	น.ส.3ก	1
รวมที่ดิน		21

1. ผู้ที่ยื่นคำขออนุญาตโฉนดที่ดิน จำนวน 13 ราย ที่ดินจำนวน 14 แปลง (มีผู้ถือครองที่ดิน จำนวน 1 ราย ถือครองที่ดิน 2 แปลง)

- 1) มีหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) ที่ดินจำนวน 9 แปลง
- 2) มีหลักฐานหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 น.ส.3ก) จำนวน 5 แปลง

2. ผู้ที่ยื่นเรื่องขอดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน จำนวน 7 ราย ที่ดินจำนวน 7 แปลง

- 1) มีหลักฐานหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 น.ส.3ก) จำนวน 4 แปลง
- 2) มีหลักฐานโฉนดที่ดิน จำนวน 2 แปลง
- 3) มีหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) จำนวน 1 แปลง

3.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา 3 ประเภท คือ

1. การสำรวจพื้นที่วิจัย ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจพื้นที่เกี่ยวกับการถือครองที่ดิน สภาพแวดล้อม ลักษณะธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย

2. แบบรายการถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1, 2 ใช้สำหรับการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 และตอนที่ 2 ใช้สำหรับการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัยดั้งเดิม และสถานภาพทางสังคม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) การรับรู้ถึงสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติ 3) ค่านิยมที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

3. แบบนำสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ประกอบด้วย 1) การรับรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ความตระหนักถึงความสำคัญของ

หน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ3) แนวโน้มที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

3.4 การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจพื้นที่ และนำแบบรายการถาม แบบนำสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ถือครองที่ดินด้วยตนเอง กรณีเป็นนิติบุคคลทำการสัมภาษณ์กับตัวแทน มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ถือครองที่ดิน ผู้ศึกษาได้แจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยและอธิบายขั้นตอนในการสัมภาษณ์ โดยการพูดคุยที่เป็นกันเอง
2. การสอบถามผู้ถือครองที่ดิน มุ่งที่จะทำความเข้าใจในประเด็นของลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ศึกษาการเข้ามาอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ระบบเครือข่าย ธรรมเนียมปฏิบัติในการถือครองที่ดิน
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในการดำเนินการสัมภาษณ์นั้น เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจพื้นที่มาก่อนแล้ว นำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อศึกษาถึงจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย โดยการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายให้ได้ข้อมูลตรงตามที่ต้องการ การตั้งคำถามนำที่ยืดหยุ่น การสนทนาเป็นไปอย่างเรียบง่าย
4. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมานั้นต้องมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้ชัดเจนสมบูรณ์ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์และตรงกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่หรือไม่ การบันทึกข้อมูลที่รวบรวมได้อย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้จากแบบรายการถามจะแยกจัดหมวดหมู่ลงในโปรแกรมทางสถิติ และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่และแบบนำสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกแยกหัวข้อคำถามและประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยแจกแจงความถี่ในรูปแบบร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถจำแนกได้เป็น 3 รายการ คือ

1) การสำรวจพื้นที่การศึกษา เกี่ยวกับการถือครองที่ดิน สภาพแวดล้อม ลักษณะธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผู้ศึกษาได้สำรวจพื้นที่เป็นเบื้องต้น โดยใช้ข้อมูลของอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ประกอบ ก่อนที่จะใช้แบบรายการถามและแบบนำสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแบบรายการถามและแบบนำสัมภาษณ์

2) แบบรายการถาม ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และข้อมูลด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน ใช้การวิเคราะห์โดยอาศัยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินว่า มีประเภทใด และในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกของผู้ถือครองที่ดิน จะวิเคราะห์ให้เห็นว่า ปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระดับจิตสำนึกของผู้ถือครองที่ดิน ทั้งนี้เพื่อนำไปเป็นฐานวิเคราะห์ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) แบบนำสัมภาษณ์ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ประกอบด้วย การรับรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และแนวโน้มที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ด้วยการพูดคุย และบันทึกความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการตัดสินใจ และปฏิบัติตนในระหว่างการใช้พื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติว่า กลุ่มเป้าหมายรับรู้ มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพียงใด เพื่อชี้ให้เห็นระดับจิตสำนึกที่มีต่อการปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยนำประเด็นข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ร่วมกับแบบรายการถามในข้อที่ 2 เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นว่า จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อยู่ในระดับใด มีรายละเอียดอธิบายเหตุที่เกิดและที่มาของกระบวนการคิด และตัดสินใจตามตัวแปรในการศึกษาอย่างไร

นอกจากนั้นยังใช้การพูดคุยเรื่อง แนวโน้มที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อดูว่ากลุ่มเป้าหมายมีความคิดอย่างไรกับแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ ที่มีความหลากหลายและมีข้อจำกัด

จากหลายเงื่อนไข อาทิ ทางด้านกฎหมาย สิทธิทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และการประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอดของครัวเรือน เป็นต้น จากนั้น จะนำประเด็นและสาระสำคัญไปตอบคำถามการวิจัยที่ว่า จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ถือครองที่ดิน มีอิทธิพลต่อลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย เพื่อนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved